

MILJØDIREKTORATET
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Dato: 25.06.2025
Vår ref: 25/05300-5
Deres ref:
Saksbeh.: Bård Andreas Lassen

Tilleggsuttalelse vedrørende søknad om statlig sikring av Hessvika i Farsund

Vi viser til Statsforvalteren i Agder sin uttalelse fra 27.5.2025 hvor statlig sikring av Hessvika i Farsund frarådes av hensyn til verneformålet for Listastrendene landskapsvernområde.

Agder fylkeskommune sin rolle er å gi Miljødirektoratet vår vurdering av søknader om statlig sikring av friluftslivsområder. Samtidig er fylkeskommunen en regional utviklingsaktør innenfor områder som friluftsliv, kulturarv og reiseliv. I den forbindelse ønsker vi å kommentere uttalelsen fra Statsforvalteren.

Området ved Varnes fyr, Varnes fort og Hessvika er et regionalt friluftslivsområde som allerede har mange besøkende. Samtidig er naturbasert reiseliv i vekst, og siden 2016 har det vært 20 % vekst i antall turister til Agder. I samme perioden har det vært 48 % vekst i antall utenlandske turister som besøker regionen. Mange av disse oppsøker naturopplevelser, og ut fra de store naturverdiene på Lista, er det grunn til å tro at antall besøkende til Lista vil øke fremover. Noen av hoveddriverne er organisk markedsføring via sosiale medier og oppslag som dette i internasjonale tidsskrift: [Nordhasselvika i Farsund er en av Europas 20 vakreste «skjulte» strender](#). Dette betyr at turistene kommer enten man er klar for det eller ikke.

Ved Hessvika er det spesielt det tyske fortet «Varnes fort» som gjør at mange internasjonale turister som besøker stedet. For å ivareta både verneverdier, kulturmiljø, naturopplevelser og brukeropplevelser er det nødvendig med en aktiv og tilstedeværende forvaltning av området. Dessverre ser det ut til at Statsforvalteren har blitt mindre synlig i saker som gjelder Lista – både fysisk og i forvaltningen av verneområdene. Statsforvalteren trekker selv frem i sitt brev at arbeidet med besøksstrategi har blitt nedprioritert gjennom flere år som følge av kapasitetsutfordringer. Vi stiller oss derfor tvilende til om Statsforvalteren vil ha kapasitet til å ta tak i besøksforvaltningen for Listastrendene landskapsvernområde på en helhetlig måte i tiden fremover. I den sammenheng anser vi det som svært positivt at kommunen, lag, organisasjoner og private initiativtakere sammen har tatt initiativ til en satsing som på mange måter drar i samme retning som forvaltningsplan og hva en besøksstrategi ville kunne bidratt til. Ved statlig sikring av arealet vil kommunen få et formelt ansvar for drift- og tilsyn, samtidig som det gir kommunen tilgang til å søke fylkeskommunen om statlig tilskudd f.eks. skjøtselstiltak i verneområdet. Sikring vil også bidra til at kommunen selv kan bidra med kanaliserende skilting og informasjonsskilt om både verneverdier, kulturminner og hensynsfull ferdsel. Dessuten vil statlig sikring bidra til at de tre områdene Varnes fyr (FS99001097), Varnes (FS00002483) og

Besøksadresse:
Tordenskjolds gate 25 4612
KRISTIANSAND S

Postadresse:
Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

Telefon:
+47 38 05 00 00

E-post:
postmottak@agderfk.no

Org.nr.:
921 707 134

Nettsted:
www.agderfk.no

Hessvika vil kunne forvaltes helhetlig og i sammenheng av kommunen som lokal drifts- og tilsynsansvarlig i samarbeid med fylkeskommunen som godkjenne forvaltningsplanen for sikrede arealer. Videre vil lokale krefter kunne bidra til både formidling av natur- og kulturverdier, samt praktisk skjøtsel i området.

Statsforvalteren skriver selv i sin forvaltningsplan for Listastrendene landskapsvernområde: *«Forvaltningen skal være en positiv medspiller for reiselivet og lokalsamfunnet, samtidig som verneformålet ivaretas. Dersom de politiske målsettingene om økt verdiskaping i tilknytning til verneområdene skal realiseres, kreves et godt samarbeid mellom mange aktører.»* Vi mener at dette prinsippet også bør gjøre seg gjeldende i denne saken.

Kommersialisering og næringsutvikling

Statsforvalteren peker i sitt brev på at de vil ha *«en restriktiv praksis ved omdisponering og utvidelser av eksisterende bygninger i verneområdet til formålet reiseliv/gårdsturisme»*. Det kan synes som at Statsforvalteren har lagt til grunn at utvikling av Hessvika er et ledd i en kommersiell næringsutvikling. Dette må bero på en misforståelse. Vi oppfatter at søknaden ikke innebærer en kommersiell satsing som et reiselivsdestinasjon. I stedet legges det opp til at bygningsmassen skal eies av kommunen, og at det er offentlige og/eller frivillige organisasjoner som skal drifte stedet som et enkelt og naturvennlig tilbud for allmennhetens friluftsliv. Vi mener derfor at forvaltningsplanens retningslinjer for reiseliv/gårdsturisme ikke er dekkende i denne saken.

Vi vil i den anledning vise til andre lignende og velfungerende konsepter i som fungerer godt i verneområder:

- Gammeløya i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde
- Ryvingen i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområder
- Gården Lie i Flekkefjord landskapsvernområde

Nasjonalt mål om naturbasert reiseliv

I forvaltningsplanen for Listastrendene landskapsvernområde pekes det på at det er et nasjonalt mål at områder som Listastrendene i større grad skal brukes av reiselivet slik at flere kan få oppleve store kultur- og naturverdiene som området byr på, kombinert med lokal verdiskaping. Det pekes videre på at målet med en besøksstrategi blant annet vil være å utvikle flere besøkspunkter i mindre sårbare områder. Vi mener at området ved Hessvika er vesentlig mindre sårbart enn fugle- og plantefredningsområdene og sandynemarkene lenger sør. En kanalisering av besøkende til Hessvika, vil etter vår vurdering bidra til mindre press andre steder hvor økt besøk kan være mer problematisk.

Manglende vurdering av tiltakenes innvirkning

I mulighetsstudien for Hessvika er det i stor grad snakk om å gjenbruke eksisterende bygningsmasse, iverksette skjøtsel som bygger opp under verneverdier samt naturvennlig tilrettelegging for bedre kanalisering og informasjon om naturverdier. Vi opplever at Statsforvalteren i liten grad har vurdert disse tiltakenes virkning opp mot natur- og landskapsverdiene i området. Vi savner en tydeligere vurdering av effekter på landskapsbildet, påvirkning på arter og naturtyper i området, kanalisering virkning, fordeler av offentlige eierskap og lokalt engasjement osv. Sistnevnte er av særlig betydning i og med at det i forvaltningsplanen sies at *«private initiativ som i vesentlig grad tjener allment friluftsliv og verneverdier»* er et av kriteriene som i skal vektlegges ved vurderingene av en differensiert dispensasjonspraksis.

Med bakgrunn i at Hessvika allerede er et regionalt friluftslivsområde, så mener vi at tiltakene som nevnes i søknaden er innenfor hva som vil kunne aksepteres i dette området. Vi viser i den forbindelse til at verneforskriften åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av veier eller anlegg, innretninger og bygninger som er nødvendige av hensyn til allmenne friluftsinnteresser.

Verneforskriften gjelder fortsatt

Selv om eiendommen skulle komme i offentlig eie og forvaltes av kommunen i samarbeid med frivilligheten, så vil verneforskriften som kjent fremdeles gjelde. Det betyr at Statsforvalteren i stor grad vil ha kontroll med hvilke tiltak som kan gjennomføres og ikke. Vi mener at det finnes flere gode eksempler på hvordan verneforskrift og statlig sikring utfyller hverandre til det beste for naturverdier, naturopplevelse, friluftsliv og verneinteresser. I Farsund vil vi trekke frem Vita Velo, Einarsneset, Vondestien, Svendsvika og Varnes fyr som eksempler på et godt og løsningsorientert samarbeid mellom verneområdeforvaltningen og kommunen. Vi tror at også Hessvika kan legges til i lista over gode prosjekter som bygger opp under de nasjonale målene om naturbasert reiseliv i verneområder.

Anbefaler befaring

Avslutningsvis mener vi det er uheldig at Statsforvalteren ikke prioriterer å delta på en befaring i området. Vi anbefaler derfor at Miljødirektoratet deltar på en befaring på stedet, før dere fattet endelig beslutning i saken.

Med hilsen

Ingvild Nina Skjong
Avdelingsleder
Avdeling for samfunn, plan og miljø

Bård Andreas Lassen
Rådgiver
Avdeling for samfunn, plan og miljø

Brevet er godkjent elektronisk.

Kopi til: FARSUND KOMMUNE
STATSFORVALTEREN I AGDER